

LA ÎNCEPUT DE DRUM

Apariția „**Revistei de studii banatice**”, revistă de cultură, pluridisciplinară, umanistă, a Academiei Române – Filiala Timișoara, reînnoadă o veche și frumoasă tradiție culturală a Banatului interbelic. Întreruperea brutală, cauzată de instalarea comunismului, a apariției revistelor de cultură „**Banatul**” (director Aron Cotruș), „**Analele Banatului**”, „**Revista Institutului Social Banat-Crișana**” (director Cornel Grofșoreanu), a generat un gol în literatura de specialitate culturală, istorică.

Academia Română, renăscută în mare măsură după 1989, face eforturi însemnate de a prezenta publicului interesat atât fructuoasa și frumoasa tradiție academică bănățeană, cât și rezultatele cercetărilor științifice ale membrilor și cercetătorilor din Filiala Timișoara a Academiei Române precum și a colaboratorilor săi.

Banatul, această provincie atât de armonios alcătuită, mărginită de Mureș, Dunăre și coroana vestică a Carpaților Orientali, cuprinzând cele mai diferite bogății naturale, câmpii dintre cele mai mănoase, dealuri și munți de un pitoresc aparte, binecuvântată de Dumnezeu și înnobilită de locuitorii săi, a fost și continuă să fie una dintre cele mai de seamă zone economice ale României. Banatul, din cele mai vechi timpuri, începând cu ocupația romană și până în epoca modernă și contemporană, a fost o zonă de maximă atracție, migrație, așezare și statornicire pentru cele mai diferite seminții, etnii și continuă să fie și azi loc de căutare pentru mulți, foarte mulți locuitori din alte provincii ale României și din alte țări. Evoluția economică complexă de ansamblu a Banatului, dezvoltarea unor centre industriale și comerciale, apariția unor premiere românești, europene și chiar mondiale în domeniul tehnicii au făcut din această provincie un loc de atracție, în primul rând pentru mulți ingineri de seamă, care au constituit, pe aceste meleaguri, centre de cercetare importante la Timișoara, Reșița, Bocșa, Oravița, Caransebeș, Lugoj, Arad etc. Pe acest fundal economic și social, au apărut și primii embrioni ai cercetării științifice bănățene care, în timp, s-au dezvoltat în puternici poli de cercetare.

Nu putem trece peste Banatul academic al celei de a doua părți a secolului al XIX-lea, fără a menționa în cuvântul înainte al „**Revistei de studii banatice**”, un fapt remarcabil al orașului Oravița anilor 1870-1880, ca exemplu referitor la ceea ce a reprezentat emulația academică din provinciile locuite de români, dar aflate în afara granițelor României dinaintea Marii Uniri. În această perioadă, de circa un deceniu, în Oravița, oraș cu o populație de circa 4-5 mii de locuitori, au făcut cercetări și au publicat lucrări științifice filologice și folclorice doi oameni de seamă ai folcloristicii românești: Atanasie Marian Marienescu (ales membru al Academiei Române din anul 1877) și Simion Manguica (ales membru al Academiei Române în anul 1889). Deci, doi academicieni români într-un târg al Imperiului Habsburgic cu puternică viață culturală și spirituală românească.

De la fondarea **Societății Literare Române**, precursora instituției academice de azi, până la Marea Unire din 1918, timp de mai bine de jumătate de secol, **Academia Română** a avut un rol determinant în ceea ce privește cultivarea spiritului de unitate națională al românilor pe meleagurile bănățene. În această perioadă, o pleiadă de scriitori, publiciști, ierarhi ai bisericii ortodoxe și greco-catolice, oameni politici din Banat au militat pentru același mare țel național – unirea tuturor românilor. Astfel, oameni remarcabili ai culturii, bisericii, scriitori, publiciști, istorici, precum **Ioan Slavici, Vasile Maniu, Iosif Goldiș, Atanasie Marian Marienescu, Simeon Manguica, Nicolae Popea, Vasile Mangra, Gheorghe Popoviciu, Enea Hodoș**, sunt aleși membri ai **Academiei Române**, deși, cu toții, după cum bine se știe, se aflau în afara granițelor României, dincolo de Carpați, în Banat. **Vasile Goldiș**, membru în Consiliul Dirigent, bărbatul de stat, ministrul de mai târziu în guvernul României Mari, cel care, prin glasul său, a dat citire la 1 decembrie 1918, la Alba Iulia, Rezoluției către națiune, va fi ales membru al Academiei Române la 7 iunie 1919. La aceeași dată, sunt aleși membri ai Academiei Române încă doi mari români din Banat, episcopul de Caransebeș, **Miron Cristea**, cel care va ajunge primul Patriarh al României, și publicistul și omul politic din Lugoj, **Valeriu Braniște**.

Un moment remarcabil în viața științifică a Banatului, dar și a României îl constituie primul zbor mecanic al bănățeanului **Traian Vuia**, la Montesson-Paris, în data de 18 martie 1906. Geniul tehnic, alături de realizările științifice fără egal, multe premii mondiale în domeniul tehnicii și contribuțiile sale pe tărâm social-politic, apărute în publicațiile vremii la Paris și Lugoj, mai puțin cunoscute în mediile intelectuale românești, l-au așezat pe Traian Vuia în rândul membrilor **Academiei Române**, precum și în galeria celor mai de seamă oameni de știință ai României și ai lumii.

Realizarea vechiului deziderat al Banatului, de a avea învățământ universitar la Timișoara, se va împlini după Marea Unire, în 1920, prin înființarea Școlii Politehnice. Acest prim nucleu universitar, coagulat în jurul unor matematicieni și ingineri de seamă, precum **Victor Vâlcovici, Traian Lalescu** (primul rector al Școlii Politehnice), **Cornel Micloși, Dan Mateescu, Remus Răduleț, Ilie Murgulescu, Coriolan Drăgulescu, Alexandru Cișman** – formați în mari școli politehnice europene – Zürich, Dresda, Karlsruhe, Göttingen, Berlin – Charlottenburg, Nancy, Versailles, toți devenind, în timp, membri ai **Academiei Române**, prezintă embrionul fecund al viitoarei vieți academice în Banat. Apariția și dezvoltarea laboratoarelor științifice în cadrul Școlii Politehnice vor crea climatul propice cercetătorilor de frunte din domeniul științelor tehnice, fundamentale și avansate, precum și al matematicii, fizicii și chimiei.

În timp, studenți de frunte ai Politehnicii din Timișoara, dovedind reale calități de cercetare și didactice, vor deveni profesori, alături de maestrul lor, iar mai apoi, membri ai **Academiei Române**. În generația nouă de oameni de știință ai Politehnicii din Timișoara, s-au remarcat profesorii **Ștefan Nădășan, Aurel Bărglăzan, Ioan Anton, Toma Dordea, Gheorghe Silaș, Vasile Cocheci, Traian Sălăjan**, primiți în Academia Română între anii 1955 și 1994. Contribuțiile lor remarcabile în domeniul

științelor tehnice al învățământului politehnic, au constituit piatra de temelie, fundația solidă pentru recunoașterea atât în țară, cât și în străinătate, a temeinicei pregătiri ingineresti de la Timișoara. În laboratoarele Bazei științifice și ale catedrelor de profil, vor dezvolta cercetări de excepție în domeniul medicinei, agronomiei, lingvisticii, profesorii, membri ai Academiei Române, **Pius Brânzeu, Benedict Menkes, Gheorghe Lupașcu, Petre Spânul, Irimie Staicu, Gheorghe Ivănescu**, formați, asemeni colegilor din Politehnică, la mari școli universitare europene și americane: Strasbourg, Viena, Manhattan, Kansas-SUA, Paris, Roma etc.

În climatul științific dinainte de 1989, având în vedere și multiplele restricții ideologice din perioada comunistă, în aria academică bănățeană au apărut și continuă să apară, mai cu seamă în cadrul instituțiilor de învățământ superior și de cercetare, reviste științifice prestigioase, dar, în marea lor majoritate, cu un conținut monodisciplinar.

Lipsea însă o publicație cu deschidere pluridisciplinară și umanistă, susținută de competențele științifice, culturale și artistice din zonă sau interesate de acest spațiu, care să reflecte, într-o manieră convingătoare, potențialul spiritual al Banatului.

„**Revista de studii banatice**” a fost înființată tocmai în acest scop, pe care, îmi exprim convingerea, îl va urmări cu pasiune, consecvență și, îndeosebi, cu rodnicia dorită de cititorii ei. De asemenea, „**Revista de studii banatice**” pune la dispoziția colegilor cercetători din domeniile istoriei și culturii bănățene paginile sale pentru două teme fundamentale: *Istoria Banatului* și *Enciclopedia Banatului*, lucrări așteptate cu mult interes, de multă vreme, de către publicul cititor.

Drum bun!

Acad. **Păun Ion Otiman**
Secretar General al Academiei Române
Noiembrie 2010